

OPVOEDING EN ONDERWIS

VRIJE SCHOOL OF CHRISTELIJKE STAATSSCHOOL?

Het geroep om onderwijsvernieuwing is niet van de lucht. Daarbij gaat het maar niet om min of meer belangrijke didactische kwesties. Neen, het gehele onderwijs moet op de helling. Ook de wettelijke regelingen wil men herzien, teneinde te komen tot een modern, nationaal Nederlandsch onderwijsstelsel. Het is dan ook niet te verwonderen, dat het probleem van de verhouding tusschen Kerk, Staat en School opnieuw aan de orde komt. Immers, Kerk en Staat beide hebben belang bij de ontwikkeling van de jeugd van ons volk. Het ligt dan ook voor de hand als men zich in onzen na-oorlogischen tijd opnieuw gaat bezinnen op ons schoolstelsel, dat allerlei problemen die zich vroeger voordeden, ook nu weer aan de orde komen.

Daar is allereerst de verhouding tusschen Staat en School. Is de overheid gerechtigd onderwijs te doen geven? Licht het op den weg van den Staat de leiding van de geestelijke ontwikkeling van het volk op zich te nemen?

In „Onze Strijd in de St. Generaal” door Prof. Diepenhorst wordt op pag. 470 met instemming aangehaald een woord van Mr Hubrecht: „De Staat kan niet schoolmeesteren, wijl hij noch godsdienstige belijdenis noch paedagogische beginselen heeft en daarom een neutraliteit moet najagen, die praktisch op bevoorrechtiging van het modernisme en bestrijding van het Christendom uitloopt”.

Wat beteekent natuurlijk allerniet, dat de Staat niets met het onderwijs te maken zou hebben. Zeer zeker heeft de Staat maatregelen te treffen om het ontwikkelingspeil van het volk zoodanig te doen zijn, dat het niet bij andere volken achter staat. Daarvoor zal de Staat zich financiële offers moeten getroosten, immers de bekostiging van het onderwijs gaat de krachten van zeer veel ouders te boven. Ook heeft de Staat een zekere leiding te geven bij den opbouw van een nationaal schoolstelsel, maar hij is niet geroepen zelf onderwijs te geven. De proef is in Nederland genomen, maar niet geslaagd. De z.g. neutrale Staat wilde opvoeden tot christelijke en maatschappelijke deugden. De godsdienst werd uit de school verbannen en zij werd „een seetesschool der modernen”. Zoo ontstond de schoolstrijd, die aan ons volk den zegen van de vrije school gaf. Twee derde van de kinderen van ons volk bezoeken dagelijks de vrije school, waar het onderwijs kan worden ingericht overeenkomstig de godsdienstige overtuiging der ouders. Maar nu dat andere derde deel, dat nog op de Staatsschool gaat! Dulzenden kinderen in ons land groeien op zonder ooit van den Christus te hooren, noch in huis noch op de school.

Dat is een diep ernstig ding, dat ons niet onberoerd mag laten. Er zit dan ook iets sympathieks in als Dr Van Niftrik aan ons volk een school wil verschaffen, „die Bijbel en Christendom wil erkennen als waarden en grootheden, die alleen in staat zijn ons volk geestelijk te vormen”. Dr Van Niftrik e.a. meenen dat de Kerk hier een roeping heeft. De neutraliteit van den Staat moet zij trachten te doorbreken, teneinde te komen tot een Chr. Staat en een Chr. Staatsschool. Laten we ons de consequenties van dit standpunt eens even indenken. Een Chr. Staatsschool, zal ze tenminste met recht dien naam kunnen dragen, moet Chr. onderwijzers hebben, te benoemen door den Staat. En die Chr. onderwijzers geven les aan kinderen van socialisten, communisten, Joden, Roomschen, Gereformeerden etc. Moeten de ouders, die principieel tegen Chr. onderwijs zijn, zich dat op laten dringen? Dat zou de reinste gewetensdwang zijn. Er is vrijheid van onderwijs in ons land, gewaarborgd bij de wet en zoo moet het zijn en blijven. Maar — die vrijheid is er niet alleen voor den Christen, ze moet er even goed zijn voor een niet-Christen, natuurlijk met inachtneming van de wettelijke bepalingen, dat geen leeringen verspreid mogen worden strijdig met de goede zeden of aansporende tot ongehoorzaamheid aan de wetten des lands. De overheids-school moet meer en meer verdwijnen. Iedere groep moet naar eigen overtuiging haar school inrichten. Noch aan den Staat noch aan de Kerk is de opvoeding der kinderen opgedragen. Naar duidelijke uitspraak van de Schrift behoort zulks tot de taak der ouders. En daarom moet de Staat geen scholen stichten en daar als schoolmeester optreden; evenmin is het gewenscht dat de Kerk optreedt als schoolbestuur.

De Staat heeft die maatregelen te nemen, waardoor ieder onder zijn kinderen schoolonderwijs kan laten geven, overeenkomstig den geest, die in zijn gezin leeft, terwijl de Kerk het ambt der geloovigen bij de Kerkleden moet activeeren, opdat zij het

initiatief nemen een zoodanige school te stichten, die een verlengstuk vormt van het Chr. gezin. Slechts daar, waar dat initiatief ten eenenmale ontbreekt, treedt de Staat op. Zoo wordt verwezenlijkt, wat onze voormannen in den schoolstrijd altijd als ideaal voor de oogen heeft gestaan: de vrije school regel, de Openbare School aanvulling. Dan zou ook de kwestie van den Bijbel op de Openbare School haar natuurlijke oplossing kunnen vinden. Op de huidige Openbare School met haar neutraliteitsbeginnel is voor den Bijbel geen plaats. Men wil hem als een boek van hooge culturele waarde annexeren. Maar dat is een vergrijp aan het Woord Gods, waaraan geen enkele Staat zich bezondigen mag. Zet men evenwel de Staatsschool om in vrije scholen, die uitgaan van vereenigingen met bepaalde Statuten, dan kunnen de Besturen zich bezinnen in hoever Bijbelsch onderricht gegeven kan worden door zelf gekozen onderwijzers. De volle verantwoordelijkheid wordt dan gedragen door de besturen, i.e. de ouders.

Verwonderlijk is, dat de commissie die door de Vereeniging „Volksonderwijs” belast was een rapport samen te stellen t.a.v. een e.v. nieuw onderwijs beheer, dit niet heeft ingezien. In Juli '45 verscheen het rapport en daaruit bleek, dat de commissie niet den weg op wil van de vrije school. Ze meent, dat de Overheidsschool moet blijven de normale school, die, de leiding moet hebben op 't gebied van 't onderwijs. Thorbecke, de geestelijke voorvader van deze commissie-leden dacht er anders over.

Op 24 Nov. 1852 sprak hij in de Tweede Kamer bij de begrotingsdiscussie de volgende woorden: „Een land waar enkel bijzondere scholen zijn, zou zich zeer wel kunnen bevinden. Het onderwijs is geen taak van de Regeering. Zij moet alleen voor publiek onderwijs zorgen, omdat bijzondere personen gemeenlijk te kort schieten”.

Indien bij de huidige voorstanders van de Openbare School deze ideeën van Thorbecke weer gemeengoed werden en de Staatsschool eindelijk eens ontvoegd zou worden, zou men de concurrentie met de huidige Bijz. School niet meer behoeven te vreezen. Een onderwijsvernieuwingactie in deze richting zou goede resultaten kunnen afwerpen.

Groningen.

K. VAN HUIZEN.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

ONZE HOUDING TEGENOVER DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ.

Den laatsten tijd is de vraag op meer dan een plaats onder ons gesteld, hoe onze houding moet zijn tegenover de Christelijke politieke partijen, en met name tegenover de Anti-revolutionaire partij.

De antwoorden, die op deze vraag gegeven worden, zijn verschillend: Een breede groep onder ons ziet in de Anti-revolutionaire partij nog als voorheen de uiting, de openbaring van het schriftuurlijk Christelijk leven, voorzover dit betrekking heeft op de staatkunde van ons land.

Doch naast deze groep is, sinds de vrijmaking onzer kerken een feit is geworden, ook een andere groep gekomen, die in dezen een ander standpunt inneemt. Zij zegt n.l.: De deformatie is in de kerk begonnen en moet zich ook onontkoombaar voortzetten in alle Christelijke levensverbanden, dus ook in de Anti-revolutionaire partij, waarom wij aan deze partij onze steun niet meer kunnen geven. Zegt men het heel duidelijk, dan hoort men: „kerkverraders zijn noodwendig ook landverraders” (in den zin van verraders van het Christelijk beginsel).

Sinds kort is er ook een groepering, al of niet instemmend met het hierboven aangegeven standpunt, die oordeelt, dat de jongste propaganda van de Anti-revolutionaire partij voor de verkiezingen van de 2e Kamer der Staten Generaal verschijnselen vertoont, welke wijzen op verdoezeling der beginselen, o.a. door het aanheffen van leuzen als „Voor gezag, tegen bureaucratie”, etc.; althans zouden deze leuzen geen grond meer vinden in de schriftuurlijke normen, die de Anti-rev. partij als haar grondbeginselen belijdt.

Onder deze beide groepen zijn broeders, die met de jongste verkiezingen in het geheel niet gestemd hebben, of dat niet gedaan hebben op de Anti-rev. partij.

Wanneer ik een poging waag over deze zaak een paar opmerkingen te maken, wil ik eerst wel zeggen, wat ik zelf van de Anti-rev. partij denk en geloof.

Zelf leef ik in de vaste overtuiging dat de Anti-rev. partij tot nu toe, met al de haar aanklevende zonden er naar gestaan heeft, om in getrouwheid en gehoorzaamheid haar roeping als politieke partij in ons vaderland te vervullen. Dit zeg ik niet luttelende op enkele personen, maar uitsluitend mij

richtend naar het optreden van het orgaan der partij.

Onmiddellijk hierop aansluitend is het eveneens mijn vaste overtuiging, dat ook in deze partij de zonde woelt en werkt, en dat deze zonde ook in bepaalde gevallen aan den dag treedt als gevolg van het zich niet voortdurend reformeeren aan de Schrift. Enkele voorbeelden hiervan zouden te noemen zijn in de candidaatstelling, in de verkiezingspropaganda, in een streven naar de grootheid van eigen partij met verwaarloozing van de beginselen; en mogelijk is er nog wel meer.

Zoo komt de vraag naar voren: hoe moet onze levenshouding zijn naar en in overeenstemming met de Schrift, tegenover deze politieke partij?

Wij kunnen deze het beste bepalen, als wij aandacht schenken aan de wijze, waarop in onze kerken het conflict is ontstaan en wat door ons daarin gedaan is. U weet, zoo goed als ik, dat het conflict, dat in onze kerken in 1944 tot uitbarsting kwam, een groeiproces van een aantal jaren heeft gehad. Gedurende geruimen tijd is er door verschillende onder ons op verschillende wijze en in allerlei toonaard gewaarschuwd voor gevaren, die het leven van Christus' kerk bedreigden. Er zijn in den loop der jaren concrete punten genoemd, die zoo zij niet werden losgelaten en een ander inzicht veld won, moesten leiden tot deformatie, tot breuk in de kerk des Heeren. Levende bij de Schrift, zich onderwerpende aan die Schrift, heeft men telkens weer gewezen op de ongehoorzaamheid van de Generale Synoden jegens God den Heere. In dien weg is er door ons geen conflict opgeroepen, maar door de ongehoorzaamheid van anderen is ons dit conflict ongedwongen. In het op concrete punten getrouwd zijn aan Schrift en belijdenis is het conflict ontstaan en niemand van ons heeft een punt gezocht, waarop de strijd kon worden geopend.

Ik geloof dan ook, dat wij elken dag voor God en menschen, onder belijdenis van eigen zwakheid en zonde, voor onze rekening kunnen nemen onze trouw jegens den Heere en de ontrouw staande kunnen houden van hen die ons uitwierpen.

Deze houding onzerzijds in den kerkelijken strijd ingenomen, is een levenshouding, die vrucht is van een geloofsinzicht naar en in overeenstemming met de Schrift. Deze levenshouding moet ons dan ook leiden bij ons werk, bij het vervullen van onze roeping in andere christelijke levensverbanden. God beware ons voor hoogmoed: wij zijn vrijgemaakt van menselijke bindingen; wij zijn het gevaar van deformatie ontkomen; wij kunnen met hen die onze broeders en zusters waren en die nu dwalen, niet meer samenwerken. Uw zonden op een concreet punt in de kerk verhinderen ons niet u daar een te zijn; deze zelfde zonde is oorzaak, dat ook in die andere levensverbanden de deformatie zich openbaart; wij snijden de band met u door.

Neen, wij hebben de taak, de roeping om in al die levensverbanden, waarin wij een plaats hebben op den grondslag van Gods Woord, dat Woord te hanteeren, den strijd des geloofs te strijden, trouwe getuigen te zijn van den Heere Jezus Christus. Hoe wij dit moeten doen, geeft geen moeilijkheid, als wij loslaten eigen grootheid, eigen positie, eigen eer. In elk vraagstuk van staatkundig beleid of van partijleiding, moeten wij teruggaan tot de schriftuurlijke gegevens, die voor het leven moeten gelden.

On nu de reeds eerder genoemde punten nader te concretiseeren: Gaat het over de samenstelling van de candidatenlijst en blijkt daaruit zonneklaar, dat al handhaaft men het interkerkelijk karakter van de partij, toch daarin op de meest ontstellende wijze kerkistische politiek wordt gevoerd, stelt dan het vraagstuk als vraagstuk in uw kiesvereeniging aan de orde, maar laat u nooit verleiden een stap te doen om te komen tot erkenning van een eigen groep of voor erkenning van een bepaalde persoon als vertegenwoordigende een groep binnen het partijverband. Daarmee spant gij het paard achter den wagen en valt ge zelf in de zonde, die gij meent te bestrijden.

Neemt gij daartegenover de eenig schriftuurlijke methode ter hand en stelt gij de zaak van de interkerkelijkheid van de partij aan de orde, dan is dat voor U en voor mij een geloofszaak, waarin het gaat om de erkenning van de belijdenis van de goddelijke macht over alle leven. Komt er dan een conflict, dan is het een geloofsconflict, dat U en mij opgedrongen wordt; en dan kunnen wij dat aanvaarden om Gods wil.

Gaat het naar uw oordeel over een verkeerde en zondige propaganda, stelt ook dat punt aan de orde, laat u door de Schrift leiden en toont aan, dat een leuze tegen de bureaucratie zinloos en leeg is, wanneer die leuze niet wordt gedragen door de belijdenis, dat alle gezag van God afdaalt, dat de mensch daarmede wordt bekleed en dat deze leuze mitsdien alleen maar mag, en met zegen voor ons volk, kún worden gehanteerd, wanneer zijn werksfeer blijft binnen de door God gestelde normen. Dan wordt het een beginselleuze, dan staat of valt ons Christen-zijn met zoo'n leuze; dan gaat het

K. S.